OBIECTIVELE DEZVOLTĂRII DURABILE: PROVOCĂRI PENTRU REPUBLICA MOLDOVA

Pavel ZAMFIR,
Departamentul Drept public, Facultatea de Drept
Universitatea de Stat din Moldova

Actualmente, Republica Moldova se confruntă cu numeroase probleme semnificative în domeniul mediului: managementul insuficient al deşeurilor solide provoacă poluarea solului, aerului şi a apei; managementul inadecvat al pădurilor şi practicile agricole neraţionale cauzează degradarea solului şi deminuarea şi pierderea biodiversităţii; rîurile mici, fîntînile sînt puternic poluate în rezultatul activităţilor agricole, a infrastructurii învechite (depăşite) de epurare a apelor, a depozitării ilegale a deşeurilor şi a dejecţiilor animaliere; activităţile economice industriale, desfăşurate în lipsa (sau, deşi existenţente, dar în stare nefuncţională) a diaspozitivelor de captare şi epurare a emisiilor, precum şi numărul mare de autovehicole cu grad înalt de uzură contribuie în mod direct la poluarea aerului în zonele urbane, iar lipsa surselor regenerabile de energie induce nesiguranţa energetică şi contribuie la schimbarea climei.

Prin urmare, protecţia mediului constituie un obiectiv de importanţă globală, care urmează a fi privit şi ca o prioritate naţională, deoarece vizează în mod direct condiţiile de viaţă şi sănătatea populaţiei, realizarea intereselor economice, precum şi capacităţile de dezvoltare durabilă a societăţii.

Pentru atingerea acestui obiectiv, în condiţiile aprofundării şi acutizării crizei ecologice, protecţia elementelor naturale ale mediului, menţinerea echilibrului ecologic şi a ecosistemelor, îmbunătăţirea condiţiilor de mediu au devenit pentru umanitate scopuri de bază, realizarea cărora presupune nu numai eforturi materiale, tehnice, financiare şi organizatorice, etc., dar şi dezvoltarea unui concep ştiinţific fundamentat, care ar justifica şi argumenta o nouă atitudine a societăţii faţă de mediu.

Analiza evoluţiei doctrinelor ecologice generează oportunităţi de trecere treptată de la concepţiile referitoare la conservarea mediului natural, de protecţie şi utilizare raţională a resurselor naturale spre o concepţie fundamentată pe integrarea cerinţelor ecologice şi economice, care ar asigura o dezvoltare durabilă a societăţii. Comisia ONU pentru mediu şi dezvoltare a prezentat în acest sens, în 1987, la Adunarea Generală a ONU, un raport întitulat „***Viitorul nostru comun***”, (denumit şi Raportul Brundtland) în care se demonstrează imposibilitatea soluţionării problemelor protecţiei mediului fără abordarea şi soluţionarea problemelor economice şi sociale. Anume după publicarea acestui raport sintagma ***„dezvoltare durabilă”*** a început a fi utilizat şi aplicat în diverse acte: convenţii, acorduri, legi, programe, strategii, etc., iar esenţa lui desemnează un model de dezvoltare social-

economică, care asigură satisfacerea cerinţelor vitale ale generaţiei actuale fără subminarea necesităţilor generaţiilor viitoare.[1]

Totodată, Raportul Brundtland admitea că dezvoltarea economică nu poate fi oprită, dar că strategiile trebuie schimbate astfel încât să se potrivească cu limitele ecologice oferite de mediul înconjurător şi de resursele Planetei. În finalul raportului, comisia susţinea necesitatea organizării unei conferinţe internaţionale asupra dezvoltării durabile.

Concepţia dezvoltării durabile a fost propusă oficial în calitate de model a ordinii mondiale la Conferinţa ONU pentru mediu şi dezvoltare la Rio de Janeiro în anul 1992, iar parametrii de bază a concepţiei sunt trasaţi în documentul aprobat ***„Agenda secolului XXI”***. Conferinţa a confirmat, prin Declaraţia adoptată, că în ultimele secole, dezvoltarea economică s-a realizat cu precădere pe seama deteriorării şi simplificării capitalului Natural, a risipei resurselor naturale, degradării mediului şi stării de sănătate a populaţiilor umane. Civilizaţia de azi, ca şi cele anterioare, este total dependentă de fundamentul său ecologic. Erodarea structurii, calităţii şi productivităţii componentelor mediului, evoluţia exponenţială a efectului speciei umane arată că acest model economic global se autosubminează. Conflictul dintre cerinţele creşterii economice şi resursele naturale limitate dictează reorientarea omenirii spre un alt model de dezvoltare socio-economică, definit de UNCED ca dezvoltare durabilă.

Dezvoltarea durabilă reprezintă o astfel de dezvoltare, care satisface necesităţile actuale fără a pune în pericol capacităţile generaţiilor viitoare de aşi satisface necesităţile sale proprii [2].

Ideea-cheiei a conceptului de dezvoltare durabilă desemnează totalitatea formelor şi metodelor de dezvoltare socio-economică al caror fundament î-l reprezintă asigurarea echilibrului între sistemele socio-economice şi potentialul natural.

Esenţa dezvoltării durabile constă în atingerea şi respectarea permanentă a unui echilibru raţional şi dinamic între dezvoltarea economică şi socială şi menţinerea unei stări favorabile a mediului înconjurător. Componentele de bază ale strategiei de dezvoltare durabilă sunt: ***stabilizarea creşterii demografice; reducerea dependenţei de petrol; promovarea resurselor regenerabile de energie; conservarea solului; protejarea sistemelor biologice; reciclarea materialelor şi deşeurilor.***

În acest context atenţionăm, că dezvoltarea social-economică în mod obligatoriu generează dereglări în starea mediului înconjurător. Eliminarea totală a acestei contradicţii este imposibilă, însă ea poate maximal atenuată.

Dezvoltarea durabilă are un obiectiv general – găsirea unui spaţiu al interacţiunii dintre patru sisteme: economic, uman, ambienabil şi tehnologic într-un proces dinamic şi flexibil de funcţionare. De asemenea, dezvoltarea durabilă urmăreşte concomitent şi alte 3 obiective: a) economic; b) social; c) ecologic.

Pentru atingerea acestor obiective este nevoie de a majora eficacitatea activităţilor economice, a deminua sărăcia şi redistribui resursele, a direcţiona asistenţa, a proteja biodiversitatea, a reduce poluarea, a stabiliza economia, a dezvolta democraţia, de a asigura dreptul de participare a publicului la procesul de luare a deciziilor şi a dreptului la informaţie.

Atingerea dezvoltării durabile reprezintă o sarcină complexă şi necesită reforme esenţiale în diverse domenii – înlăturarea disproporţiilor în nivelul de dezvoltare a diferitor ţări; întreprinderea măsurilor de luptă cu sărăcia; dezvoltarea politicii demografice luînd în calcul interesele economice şi cele ecologice; introducerea diverselor modele raţionale de producere şi consum; dezvoltarea medicini; integrarea intereselor economice şi ecologice în procesul de luare a deciziilor; asigurarea protecţiei obiectelor naturii şi a utilizării raţionale a resurselor naturale. De asemenea, o condiţie importantă pentru realizarea obiectivelor dezvoltării durabile este simultaneitatea progresului în toate cele 4 dimensiuni. În acest scop, politicile economice, politica mediului, a investiţiilor, a cercetării-dezvoltării, politica forţei de muncă, a învîţîmîntului, sănătăţii sunt desemnate să-şi coreleze obiectivele şi acţiunile conform acestor priorităţi.

Dezvoltarea durabilă nu poate fi atinsă numai prin acţiunile unor grupuri sociale sau politice dezbinate, dar necesită participarea tuturor păturilor populaţiei. Pentru aceasta urmează a promova o politică statală deschisă, a consolida rolul societăţii civile şi a cetăţenilor în procesul de luare a deciziilor, a susţine comunitatea ştiinţifică, a atrage sindicatele, angajaţi ai diverselor sectoare a economiei, organizaţii de tineret etc., în răspândirea ideilor şi modelelor a dezvoltării durabile [3].

La interpretarea conceptului de dezvoltare durabilă se remarcă unanimitatea acceptării acestuia, ca singura soluţie de conciliere a conflictului dintre cele două elemente considerate pînă acum incompatibile – dezvoltarea economică şi protecţia mediului.

Actualmente, în ordinea de zi a diverselor conferinţe, al căror subiect constituie protecţia a mediului, au fost incluse şi chestiuni consacrate dezvoltării durabile.La moment, obiectivele dezvoltării durabile nu se reduc numai la lichidarea (eradicarea) sărăciei şi foamei, asigurarea învăţământului primar general, asigurarea egalităţii gender, minimalizarea mortalităţii copiilor, lupta cu bolile infecţioase (HIV, malerie etc.), asigurarea durabilităţii ecologice, crearea unui parteneriat global, dar şi se extind. În opinia specialiştilor, dezvoltarea durabilă include şi aspecte legate de finanţare (preponderent, în perioade de crize financiare), dezvoltarea bussness–ului, consolidarea şi alinierea acţiunilor diferitori actori ai relaţiilor internaţionale, care în unele cazuri urmăresc propriile scopuri.

Aşa cum s-a menţionat anterior, la baza Conceptului de dezvoltare durabilă au fost formulate anumite obiective. Obiectivele dezvoltării durabile (ODD) s-a

născut la Conferinţa Naţiunilor Unite pentru Dezvoltare Durabilă (Rio+20), desfăşurată în Brazila în 2012. ODD înlocuiesc cele opt Obiective de Dezvoltare ale Mileniului (ODM), cuprinse în textul Declaraţiei Mileniului adoptată în septembrie 2000 la ONU.

Declaraţia Mileniului a constituit în perioada 2000-2015 unica agendă globală în domeniul dezvoltării asupra căreia a existat un acord la cel mai înalt nivel şi care includea ţinte precise:

1. Reducerea sărăciei extreme şi a foametei;
2. Realizarea accesului universal la educaţie primare;
3. Promovarea egalităţii de gen şi emanciparea femeilor;
4. Reducerea mortalităţii infantile;
5. Îmbunătăţirea sănătăţii materne;
6. Combaterea HIV/SIDA, a malariei şi a altor boli;
7. Asigurarea sustenabilităţii mediului;
8. Crearea unui parteneriat global pentru dezvoltare.

Cum rezultă din conţşinutul ODM adoptate în 2000, acestea au avut drept scop soluționarea unui număr de probleme, inclusiv reducerea sărăciei, foametei, bolilor, inegalității de gen și, accesului la apă și canalizare. ODM au înregistrat un progres enorm, subliniind valoarea unei agende unificate, sprijinite de sarcini și ținte și au adus o contribuţie importantă la conştientizarea publică, creşterea voinţei politice şi mobilizarea de resurse pentru lupta împotriva sărăciei la nivel global. De asemenea, ODM au ajutat la concentrarea acţiunii, la reformarea politicilor prin încorporarea obiectivelor şi ţintelor de dezvoltare în strategiile naţionale şi la crearea de instituţii care să implementeze aceste planuri în mod eficient. De exemplu, sărăcia extremă la nivel global a fost înjumătăţită, ţinta de înjumătăţire a numărului de oameni care nu au acces la surse de apă mai bună a fost atinsă, nouăzeci la sută dintre copiii din statele aflate în curs de dezvoltare au acum acces la educaţie primară şi mult mai multe fete au acces la educaţie comparativ cu anul 2000.

Rezultatele pozitive nu au fost însă echilibrat distribuite. Începând cu 2008, progresul realizat până atunci a fost negativ influenţat de criza financiară şi economică. Cel mai slab progres s-a înregistrat în ţările aflate în situaţii de conflict sau recent angajate în procesul de stabilizare şi reconstrucţie, unde lipsa capacităţilor instituţionale a influenţat negativ îndeplinirea obiectivelor.

Pentru acestea şi alte motive, la Summit-ul privind Dezvoltarea Durabilă din 25 septembrie 2015, statele membre ale ONU au adoptat **Agenda de Dezvoltare Durabilă** - 2030, care include un set de 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă, pentru a pune capăt sărăciei, a lupta cu inegalitatea și injustiția și pentru a soluționa problemele ce țin de schimbările climatice până în anul 2030. Acestea sînt:

1. **Fără sărăcie** – Eradicarea sărăciei în toate formele sale şi în orice context;

2. **Foamete „zero”** – Eradicarea foametei, asigurarea securităţii alimentare, îmbunătăţirea nutriţiei şi promovarea unei agriculturi durabile;
3. **Sănătate şi bunăstare** – Asigurarea unei vieţi sănătoase şi promovarea bunăstării tuturor la orice vârstă;
4. **Educaţie de calitate** – Garantarea unei educaţii de calitate şi promovarea oportunităţilor de învăţare de-a lungul vieţii pentru toţi**;**
5. **Egalitate de gen** – Realizarea egalităţii de gen şi împuternicirea tuturor femeilor şi a fetelor;
6. **Apă curată şi sanitaţie** – Asigurarea disponibilităţii şi managementului durabil al apei şi sanitaţie pentru toţi**;**
7. **Energie curată şi la preţuri accesibile** – Asigurarea accesului tuturor la energie la preţuri accesibile, într-un mod sigur, durabil şi modern;
8. **Muncă decentă şi creştere economică** – Promovarea unei creşteri economice susţinute, deschise tuturor şi durabile, a ocupării depline şi productive a forţei de muncă şi a unei munci decente pentru toţi**;**
9. **Industrie, inovaţie şi infrastructură** – Construirea unor infrastructuri rezistente, promovarea industrializării durabile şi încurajarea inovaţiei;
10. **Inegalităţi reduse** – Reducerea inegalităţilor în interiorul ţărilor şi de la o ţară la alta**;**
11. **Oraşe şi comunităţi durabile** – Dezvoltarea oraşelor şi a aşezărilor umane pentru ca ele să fie deschise tuturor, sigure, reziliente şi durabile;
12. **Consum şi producţie responsabile** – Asigurarea unor tipare de consum şi producţie durabile**;**
13. **Acţiune climatică** – Luarea unor măsuri urgente de combatere a schimbărilor climatice şi a impactului lor;
14. **Viaţa acvatică** – Conservarea şi utilizarea durabilă a oceanelor, mărilor şi a resurselor marine pentru o dezvoltare durabilă**;**
15. **Viaţa terestră** – Protejarea, restaurarea şi promovarea utilizării durabile a ecosistemelor terestre, gestionarea durabilă a pădurilor, combaterea deşertificării, stoparea şi repararea degradării solului şi stoparea pierderilor de biodiversitate;
16. **Pace, justiţie şi instituţii eficiente** – Promovarea unor societăți pașnice și incluzive pentru o dezvoltare durabilă, a accesului la justiție pentru toţi și crearea unor instituţii eficiente, responsabile și incluzive la toate nivelurile;
17. **Parteneriate pentru realizarea obiectivelor** - Consolidarea mijloacelor de implementare și revitalizarea parteneriatului global pentru dezvoltare durabilă.

Astfel, după cum este ușor de observant, noile Obiective Globale și Agenda de Dezvoltare Durabilă nu se limitează la ODM-uri, abordând cauzele primare ale sărăciei și necesitatea universală pentru dezvoltare, care este benefică pentru toată populația.

Prin intermediul Obiectivelor Globale, se stabileşte o agendă de acţiune ambiţioasă pentru următorii 15 ani nu numai în vederea eradicării sărăciei extreme, combaterii inegalităţilor şi a injustiţiei, dar şi asigurării exploatării mult mai raţiopnale a resurselor naturale, combaterea schimbărilor climatice şi a impactului lor, protejarea, restaurarea şi promovarea utilizării durabile a ecosistemelor terestre şi acvatice şi, în final, protejării planetei până în 2030.

În Republica Moldova concepţia dezvoltării durabile a fost materializată într-un document, elaborat încă în anul 2000 şi denumit Strategia naţională pentru Dezvoltare Durabilă Moldova XXI [4].

Strategia a avut la bază anumite obiective şi principii. Astfel, obiectivul fundamental de dezvoltare durabilă constituie bunăstarea, sănătatea şi educaţia societăţii în corelaţie cu cerinţele de conservare şi regenerare a resurselor naturale, precum şi cu garanţiile pentru generaţiile viitoare.

Alte obiective constituie:

- formarea unui potenţial competitiv pentru relansarea şi stabilizarea creşterii economice, a dezvoltării durabile umane;
- atingerea standardelor unui trai decent;
- formarea capitalului uman în corespundere cu exigenţele ştiinţifice, tehnologice, informaţionale şi morale;
- consolidarea structurală a sistemului social-economic pe baze durabile, în conformitate cu cerinţele de integrare în UE;
- reformarea sistemului de securitate socială;
- monitorizarea şi ajustarea continuă a parametrilor dezvoltării la performanţele economice, sociale şi cele din domeniul protecţiei mediului.

Printre principiile de bază ale Strategiei vom enunţa:

- direcţionarea dezvoltării spre ameliorarea calităţii vieţii, asigurarea unui grad înalt de instruire, garantarea drepturilor şi libertăţilor omului;
- promovarea dezvoltării pentru oameni şi prin oameni, ca proces unitar al creşterii economice, al investiţiei în capitalul uman şi al asigurării securităţii ecologice;
- promovarea dezvoltării continue în baza stabilizării mediului şi a conservării biodiversităţii, a integrării proceselor ecologice în actul decizional;
- promovarea unui nou concept de securitate umană – alimentară, economică, socială, a alianţelor economice regionale şi subregionale;
- eradicarea sărăciei, reducerea disperanţelor în nivelul de trai al diferitor categorii de populaţie;
- construirea unei societăţi civile deschise, în baza democratizării, descentralizării sistemului politic şi stabilirea rolului guvernelor, încurajarea formaţiunilor societăţii civile;
- asigurarea cunoaşterii, informării, conştientizării şi participării populaţiei la procesul de dezvoltarea durabilă, accesul liber la informaţie cu caracter

economic, social şi ecologic, la creşterea şi utilizarea reţelelor naţionale şi internaţionale de comunicare în domeniul dezvoltării durabile;

- ecologizarea cunoştinţelor, remodelarea mentalităţilor, reorientarea sistemului educaţional, etico-moral, cultural, ştiinţific şi tehnologic spre noi valori intelectuale şi spirituale;

- asumarea de către organele statale a atribuţiilor de elaborare şi garantare a realizării programelor şi strategiilor naţionale de dezvoltare durabilă.

După aprobarea Strategiei, diverse aspecte ale dezvoltării durabile au fost elucidate şi într-un şir de publicaţii [5].

Însă, din punct de vedere practic, într-o perioadă de mai mult de un deceniu, autoritățile Republicii Moldova nu au depus eforturi semnificative direcționate spre consolidarea capacităților de implementare, la nivel legislativ, instituțional, economic ș.a., a principiilor și obiectivelor dezvoltării durabile.

Excepție constituie elaborarea și aprobarea a a două acte strategice, în care, superficial, au fost expuse cîteva aspecte privind asigurarea dezvoltării durabile.

Astfel, potrivit **Concepţiei politicii de mediu a Republicii Moldova,** aprobată prin Hotărîrea Guvernului nr. 605 din 02.11.2001 [6], la momentul respectiv, au fost identificate 2 obiective principale ale politicii de mediu sînt:

a) prevenirea şi reducerea impactului negativ al activităţii economice asupra factorilor de mediu, resurselor naturale şi sănătăţii populaţiei în contextul dezvoltării durabile a ţării;

b) asigurarea securităţii ecologice a ţării.

Totodată, au fost identificate și 2 direcţii prioritare ale politicii globale de mediu:

a) crearea unor condiţii de colaborare a tuturor păturilor sociale la atingerea obiectivelor dezvoltării durabile şi la prevenirea crizei ecologice;

b) contracararea efectelor negative ale globalizării economiei, care afectează securitatea ecologică regională şi naţională.

Aspectele de bază ce țin de gestionarea durabilă a pădurilor au fost formulate şi dezvăluite în **Strategia dezvoltării durabile a sectorului forestier din Republica Moldova, aprobat de Guvern prin Hotărîrea nr. 359** din 12.07.2001 [7].

Deşi, pe parcursul perioadei 2001 – 2012 au fost elaborate şi adoptate un şir de acte importante (spre exemnlu Strategia naţională de dezvoltare „Moldova 2020”, aprobată prin Legea Nr. 166 din 11.07.2012), abea în 2014 s-a dat startul incorporării, în textele mai multor acte normative, a principiilor dezvoltării durabile. Totodată, pe plan național, alegațiile politice cu privire la implementarea acestor principii au constituit subiectul unor evenimente, organizate la nivel guvernamental.

În special, prin Hotărîrea Guvernului nr. 301 din 24.04.2014 a fost aprobată **Strategia de mediu pentru anii 2014-2023 şi Planul de acţiuni pentru implementarea acesteia[**8**].**

Potrivit pct. 2 al Strategiei, scopul principal al acesteia este de a garanta populaţiei Republicii Moldova dreptul la un mediu durabil nepoluat şi sănătos, în armonie cu dezvoltarea economică şi bunăstarea socială.

Totodată, opbiectivul general al Strategiei rezidă în crearea unui sistem eficient de management de mediu, care să contribuie la creşterea calităţii factorilor de mediu şi să asigure populaţiei dreptul la un mediu natural curat, sănătos şi durabil.

Strategia mai urmăreşte şi unele obiective specific, cum ar fi:

1) asigurarea condiţiilor de bună guvernare şi eficientizarea potenţialului instituţional şi managerial în domeniul protecţiei mediului pentru atingerea obiectivelor de mediu;

2) integrarea principiilor de protecţie a mediului, de dezvoltare durabilă şi dezvoltare economică verde, de adaptare la schimbările climatice în toate sectoarele economiei naţionale;

3) sporirea nivelului de cunoştinţe privind protecţia mediului în rîndul elevilor, studenţilor şi angajaţilor cu cel puţin 50% pînă în anul 2023 şi asigurarea accesului la informaţia de mediu;

4) reducerea impactului negativ al activităţii economice asupra mediului şi îmbunătăţirea măsurilor de prevenire a poluării mediului;

5) crearea sistemului de monitoring integrat şi control al calităţii mediului;

6) asigurarea utilizării raţionale, protecţiei şi conservării resurselor naturale prin:

a) îmbunătăţirea calităţii a cel puţin 50% din apele de suprafaţă şi implementarea sistemului de management al bazinelor hidrografice;

b) asigurarea accesului, pînă în anul 2023, a circa 80% din populaţie la sistemele şi serviciile accesului sigure de alimentare cu apă şi a circa 65 % la sistemele şi serviciile de canalizare;

c) îmbunătăţirea calităţii solurilor şi reconstrucţia ecologică a terenurilor degradate, afectate de alunecări şi a fîşiilor de protecţie a terenurilor agricole în proporţie de 100%;

d) gestionarea durabilă şi protecţia resurselor minerale utile;

e) extinderea suprafeţelor de păduri pînă la 15% din teritoriul ţării şi a ariilor naturale protejate de stat pînă la 8% din teritoriu, precum şi asigurarea managementului eficient şi durabil al ecosistemelor naturale;

7) crearea sistemului de management integrat al calităţii aerului, reducerea emisiilor de poluanţi în atmosferă cu 30% pînă în anul 2023 şi a gazelor cu efect de seră cu cel puţin 20% pînă în anul 2020, comparativ cu scenariul liniei de bază;

8) crearea sistemelor integrate de gestionare a deşeurilor şi substanţelor chimice, care să contribuie la reducerea cu 30% a cantităţilor de deşeuri depozitate şi creşterea cu 20 % a ratei de reciclare pînă în anul 2023.

În Secţiunea a 2-a a Strategiei, întitulată **”Dezvoltarea durabilă şi dezvoltarea economică verde”**, sînt identificate 2 probleme-cheie:

a) politicile de dezvoltare economică existente neglijează problemele de protecţie a mediului înconjurător;

b) principiile protecţiei mediului şi dezvoltării durabile nu sînt integrate în toate politicile sectoriale şi nu sînt recunoscute ca prioritare.

Astfel, integrarea principiilor de protecţie a mediului, de dezvoltare durabilă şi dezvoltare economică verde, de adaptare la schimbările climatice în toate sectoarele economiei naţionale (agricultură, industruie, transport, sectorul forestier, al protecției sănătății și cel al investițiilor) reprezintă obiectivul principal al Strategiei.

În aceiași ordine de idei urmează a fi menționat un alt document important, care urmează să asigure că dezvoltarea socială şi economică a Republicii Moldova va deveni rezilientă la impactul schimbărilor climatice de viitor, reprezintă **Strategia Republicii Moldova de adaptare la schimbarea climei pînă în anul 2020 şi a Planului de acţiuni pentru implementarea acesteia,** aprobată prin Hotărîrea Guvernului nr. 1009 din 10.12.2014 [9].

Strategia de adaptare la schimbarea climei a fost elaborată în concordanţă cu prevederile Capitolului „Schimbări climatice” din Acordul de Asociere la Uniunea Europeană, precum şi cu prevederile Programului de activitate al Guvernului Republicii Moldova „Integrare Europeană: Libertate, Democraţie, Bunăstare” (2013-2014), Capitolul „Protecţia Mediului”.

Strategia susţine realizarea obiectivelor globale stabilite de Convenţia-cadru a Organizaţiei Naţiunilor Unite cu privire la schimbarea climei (CONUSC), la care Republica Moldova este parte. La fel, aceasta contribuie la crearea cadrului naţional strategic necesar pentru funcţionarea mecanismului prin intermediul căruia Republica Moldova va putea beneficia de sprijinul internaţional pentru ţările în curs de dezvoltare neincluse în anexa nr. 1 a Convenţiei-cadru nominalizată, sprijin oferit de ţările industrial dezvoltate.

Împreună cu Strategia de dezvoltare cu emisii reduse pînă în anul 2020, Strategia de adaptare la schimbarea climei prevede elaborarea şi iniţierea procesului de implementare de către Guvern a unui cadru cuprinzător de politici sectoriale, care va dirija situaţiile asociate cu schimbările climatice.

Astfel, Strategia de adaptare la schimbarea climei are menirea de a servi drept strategie-umbrelă, care va crea un mediu oportun pentru ca atît sectoarele-cheie ale economiei naţionale, cît şi alte domenii, cum ar fi sănătatea publică, resursele de apă, conservarea diversităţii biologice şi altele, să-şi elaboreze sub acest aspect propriile strategii şi/sau planuri de acţiuni privind adaptarea la

schimbarea climei sau să integreze în strategiile deja existente aspecte de adaptare la noile schimbări climatice.

La nivel politic, o discuție națională privind dezvoltarea verde a Republicii Moldova în contextul Strategiei Naționale de Dezvoltare Moldova-2020, a prevederilor Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană, dar și a discuțiilor din cadrul ONU privind noua agendă de dezvoltare post-ODM, la care Moldova participă active, a fost lansată în cadrul Evenimentului de nivel înalt “Dezvoltarea durabilă verde a Republicii Moldova”, organizat în aprilie 2014 de Guvernul Republicii Moldova, în parteneriat cu Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, Guvernul Danemarcei şi Fondul Global de Mediu (GEF) [10].

În discursul susținut la Adunarea Generală a ONU, Premierul Filip, a subliniat importanţa critică a parteneriatelor pentru dezvoltare menite să susţină statele cu necesităţi de asistenţă în vederea realizării Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă, pentru Republica Moldova.

Guvernul Republicii Moldova a iniţiat procesul de „transpunere” la nivel naţional a ODD-urilor şi de stabilire a sistemului de măsurare a progresului în parteneriat cu PNUD şi alţi actori relevanţi. Anume cu acest scop, a fost creat Consiliul Naţional de Coordonare a Dezvoltării Durabile, în luna iulie 2016, pentru a coordona şi monitoriza acest proces. Totodată, în scopul asigurării sinergiei dintre ODD şi cadrul naţional de dezvoltare, Guvernul şi-a propus să re-evalueze şi să re-ajusteze Strategia Naţională pentru Dezvoltare „Moldova 2020” [11].

Consiliul Naţional de Coordonare a Dezvoltării Durabile a fost intituit prin Hotărîărea Guvernului nr. 912 din 27.07.2016 [12] .

Consiliul este creat la iniţiativa Guvernului Republicii Moldova în calitate de organ consultativ în domeniul dezvoltării durabile, fără statut de persoană juridică, fiind constituit din membri ai Guvernului, reprezentanţi ai Cancelariei de Stat, ai mediului academic şi ai sectorului asociativ, avînd drept scop coordonarea şi monitorizarea procesului de adaptare şi integrare a Obiectivelor de dezvoltare durabilă din Agenda de Dezvoltare Durabilă 2030 în politicile naţionale şi sectoriale de dezvoltare, prin intermediul grupurilor sectoriale din cadrul ministerelor de resort.

Potrivit pct. 5 a Hotărîrii Guvernului, Consiliul exercită următoarele atribuţii:

1) asigură procesul de localizare a Obiectivelor de dezvoltare durabilă incluse în Agenda de Dezvoltare Durabilă 2030;

2) asigură coordonarea şi monitorizarea procesului de adaptare şi implementare la nivel naţional a ţintelor Obiectivelor de dezvoltare durabilă;

3) coordonează procesul de evaluare a eficienţei, eficacităţii şi impactul localizării Obiectivelor de dezvoltare durabilă în documentele naţionale de politici;

4) colaborează cu parteneri de dezvoltare în vederea sporirii nivelului de conştientizare a importanţei Obiectivelor de dezvoltare durabilă din Agenda de

Dezvoltare Durabilă 2030, implicării tuturor actorilor din societate şi realizării acestor obiective în Republica Moldova;

5) aprobă componenţa grupurilor sectoriale de lucru din cadrul autorităţilor publice care participă la elaborarea planurilor, programelor, concepţiilor şi strategiilor sectoriale şi regionale, altor documente de politici sectoriale aprobate la nivel guvernamental, precum şi la realizarea altor obligaţii asumate la nivel naţional şi internaţional pentru implementarea Obiectivelor de dezvoltare durabilă.

Pentru atingerea obiectivelor şi îndeplinirea atribuţiilor sale de bază stabilite în prezentul Regulament, Consiliul are următoarele drepturi:

1) să atragă în activitatea sa experţi pentru acordarea asistenţei, în conformitate cu atribuţiile ce îi revin;

2) să solicite autorităţilor administraţiei publice centrale şi locale, precum şi altor instituţii, conform competenţelor, informaţia necesară pentru activitatea Consiliului;

3) să înainteze, conform atribuţiilor, propuneri de perfecţionare a actelor normative;

4) să adopte, potrivit atribuţiilor ce îi revin, decizii pentru autorităţile reprezentate în Consiliu, decizii pe care autorităţile administraţiei publice centrale şi locale urmează să le examineze, informînd în scris Consiliul despre rezultatele examinării.

Deci, evoluția evenimentelor care s-au produs la nivel național în domeniul dezvoltării dutrabile, în special sub aspect normatv-juridic şi politic, denotă o abordare dispersată, lipsită de caracter complex, coerență şi consecutivitate, a acestei problematici actuale din partea autorităților.

Prin urmare, pentru a consolida eforturile şi capacitățule Republicii Moldova în scopul promovării şi implementării **Agendei de Dezvoltare Durabilă** – 2030, adoptată la Summit-ul privind Dezvoltarea Durabilă din 25 septembrie 2015, se impune, în mod stringent, elaborarea şi adoptarea unei proprii Strategii pentru Dezvoltare Durabilă, în care obiectivele unei astfel de dezvoltări să fie abordate uniform şi complex.

În completarea obiectivelor ce derivă din strategiile, planurile şi programele naţionale de dezvoltare, enunţate mai sus, Strategia urmează să stabilească direcţiile principale de acţiune pentru însuşirea şi aplicarea principiilor dezvoltării durabile în perioada imediat următoare:

1. Corelarea raţională a obiectivelor de dezvoltare, inclusiv a programelor investiţionale, în profil inter-sectorial şi regional, cu potenţialul şi capacitatea de susţinere a capitalului natural;
2. Modernizarea accelerată a sistemelor de educaţie şi formare profesională şi de sănătate publică, ţinând seama de evoluţiile demografice nefavorabile şi de impactul acestora asupra pieţei muncii;

3. Folosirea celor mai bune tehnologii disponibile, din punct de vedere economic şi ecologic, în deciziile investiţionale din fonduri publice pe plan naţional, regional şi local şi stimularea unor asemenea decizii din partea capitalului privat; introducerea fermă a criteriilor de eco-eficienţă în toate activităţile de producţie sau servicii;

4. Anticiparea efectelor schimbărilor climatice şi elaborarea atât a unor soluţii de adaptare pe termen lung, cât şi a unor planuri de măsuri de contingenţă inter-sectoriale, cuprinzând portofolii de soluţii alternative pentru situaţii de criză generate de fenomene naturale sau antropice;

5. Asigurarea securităţii şi siguranţei alimentare prin valorificarea avantajelor comparative ale Republicii Moldova în privinţa dezvoltării producţiei agricole, inclusiv a produselor organice; corelarea măsurilor de creştere cantitativă şi calitativă a producţiei agricole în vederea asigurării hranei pentru oameni şi animale cu cerinţele de majorare a producţiei de biocombustibili, fără a face rabat de la exigenţele privind menţinerea şi sporirea fertilităţii solului, biodiversităţii şi protejării mediului;

6. Necesitatea identificării unor surse suplimentare de finanţare, în condiţii de sustenabilitate, pentru realizarea unor proiecte şi programe de anvergură, în special în domeniile infrastructurii, energiei, protecţiei mediului, siguranţei alimentare, educaţiei, sănătăţii şi serviciilor sociale;

7. Protecţia şi punerea în valoare a patrimoniului cultural şi natural naţional; racordarea la normele şi standardele europene privind calitatea vieţii.

Obiectivele Strategiei urmează a fi identificate şi formulate pe baza **Agendei de Dezvoltare Durabilă** – 2030, în urma dezbaterilor la nivel naţional şi regional şi trebuie să vizeze menţinerea, consolidarea, extinderea şi adaptarea continuă a configuraţiei structurale şi capacităţii funcţionale ale capitalului natural ca fundaţie pentru menţinerea şi sporirea capacităţii sale de suport faţă de presiunea dezvoltării sociale şi creşterii economice şi faţă de impactul previzibil al schimbărilor climatice.

Strategia urmează să propună o viziune a dezvoltării durabile a Republicii Moldova în perspectiva următoarelor două decenii, cu obiective care transced durata ciclurilor electorale şi preferinţele politice conjuncturale. Tocmai de aceea Strategia Naţională pentru Dezvoltare Durabilă urmează să fie adoptată de către Parlament, iar mecanismele de implementare, monitorizare şi raportare, precum şi cele de consultare a societăţii civile şi cetăţenilor sunt reglementate prin lege.

Anotaţie:

Concepţia dezvoltării durabile, propusă oficial în calitate de model a ordinii mondiale la Conferinţa ONU pentru mediu şi dezvoltare la Rio de Janeiro în anul 1992, s-a regăsit, prin parametrii de bază, în textul unui act internaţional important, ***„Agenda secolului XXI”***, ca ulterior să fie dezvoltată în diverse acte, adoptate sub

egida ONU în cadrul multiplelor conferințe, consacrate problemelor de protecție şi conservare a mediului.

Pe de altă parte, analiza evoluţiei diverselor doctrine de mediu a generat ideea de trecere treptată de la concepţiile referitoare la conservarea mediului natural, de protecţie şi utilizare raţională a resurselor naturale spre o concepţie fundamentată pe integrarea cerinţelor ecologice, sociale şi economice, care ar asigura durabilitatea dezvoltării societăţii contemporane.

Necătînd la unele acțiuni, de ordin politic şi juridico-normativ, întreprinse de autoritățile Republicii Moldova, direcționate spre promovarea dezvoltării durabile, constatăm, totuşi, o lacună profundă în realizarea Obiectivelor de Dezvoltarea Durabile (ODD), cuprinse în **Agenda de Dezvoltare Durabilă** – 2030, adoptată la Summit-ul privind Dezvoltarea Durabilă din 25 septembrie 2015.

Prin urmare, se impune, elaborarea şi adoptarea unei proprii Strategii Naționale pentru Dezvoltare Durabilă, în care obiectivele unei astfel de dezvoltări să fie abordate uniform, complex şi multeaspectual.

Obiectivele Strategiei urmează a fi identificate şi formulate pe baza **Agendei de Dezvoltare Durabilă** – 2030, în urma dezbaterilor la nivel naţional şi regional şi să propună o nouă viziune a dezvoltării durabile a Republicii Moldova în perspectiva următoarilor 12-13 ani. De aceea Strategia Naţională pentru Dezvoltare Durabilă urmează să fie adoptată de către Parlament, iar mecanismele de implementare, monitorizare şi raportare, precum şi cele de consultare a societăţii civile şi cetăţenilor să fie reglementate prin lege.

Referinţe bibliografice:

1. Arcadie Capcelea.Dreptul mediului. Chişinău., 2000. pag.7.
2. Наше общее будущее. М., 1989.с.50.
3. Agenda 21: Earth”s Action Plan. Nicolas Robinson, editor. New York, 1993.
4. Moldova XXI.Strategia naţională pentru Dezvoltare Durabilă. Chişinău, 2002.
5. Arcadie Capcelea, Mircea Cojocaru.Evaluarea de mediu.Chişinău.2005. Valeriu Rusu. Dezvoltarea durabilă – speranţa comunităţilor şi generaţiilor. Chişinău. 2002
6. Monitorul Oficial Nr. 9-10 din 15.01.2002.
7. Monitorul Oficial Nr. 133 din 08.11.2001.
8. Monitorul Oficial Nr. 104-109 din 06.05.2014.
9. Monitorul Oficial Nr. 372-384 din 19.12.2014.
10. http://www.md.undp.org/content/moldova/ro/home/presscenter/pressreleases/2014/04/08.
11. http://www.democracy.md/?article=13827
12. Monitorul Oficial Nr. 232-244 din 29.07.2016.